

A 1596/välfärd

Behandlas i:
Välfärdsutskottet

Bilaga/or:
- medlemsförslag
- skriftlig spørsmål E 1/2014

J.nr. 13-00262-5

Välfärdsutskottets betänkande över

Medlemsförslag om ett nordiskt ersättningssystem som kan ge äldre rätt att välja omsorg

1. Utvalgets förslag

Välfärdsutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att låta Gränshinderrådet utforma ett förslag till regelverk och ersättningssystem som ger äldre möjlighet att välja bostättningsland i Norden även som vårdbehövande

Välfärdsutskottet föreslår också att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att de nordiska länderna internt stimulerar en utveckling av boendeformer med olika nordiska språk för att kunna tillgodose äldres behov

att de nordiska länderna inom sig stimulerar fritt val av boende också utanför kommungränsen för att ge äldre möjligheter att finna ett lämpligt vårdboende exempelvis ett boende med språklig inriktning

2. Bakgrunn

Velferdsutvalget har mottatt to medlemsförslag;

- A 1596/välfärd: Medlemsförslag om ett nordiskt ersättningssystem som kan ge äldre rätt att välja omsorg
- A 1598/välfärd: Medlemsförslag om gränslös nordisk sjukvård

Velferdsutvalget har dröftat medlemsförslagen i flere omgångar, for å vurdere om det er grobunn for enighet på tvers av politiske skillelinjer. Forslagene har visse skjæringspunkter og Velferdsutvalgets synspunkter

er i stor grad sammenfallende i de to sakene, men utvalget velger å behandle dem hver for seg.

Begge medlemsforslag er meget politiske og kontroversielle, og synspunktene på forslagene er ideologisk forankret og er derfor avhengig av politisk ståsted. Velferdsutvalget viser til at Könberg-rapporten (en uavhengig rapport om hvordan det nordiske samarbeidet kan styrkes og utvikles de kommende 5-10 årene) tar opp i seg elementer som medlemsforslagene løfter frem.

3. Høring

Den 4. februar 2014 ble Velferdsutvalgets medlemmer enige om ordlyden, og besluttet å sende spørsmål på vegne av alle utvalgsmedlemmer til Danmarks, Finlands, Islands, Norges, Sveriges regjeringer og selvstyreområdene Færøyene, Grønland og Åland. Velferdsutvalget sendte omfattende spørsmål (vedlagt): E 1/2014 til Danmarks, Finlands, Islands, Norges, Sveriges, regjeringer og til Færøyene, Grønland og Åland, den 4. februar 2014, og mottok svar 28. mars 2014 fra den islandske regjering ved sosial- og boligminister og nordisk samarbeidsminister: Eygló Harðardóttir, og helseminister: KristjánÞór Júlíusson, i forbindelse med behandlingen av to medlemsforslag:

- A 1596/välfärd: Medlemsforslag om ett nordiskt ersättningsssystem som kan ge äldre rätt att välja omsorg
- A 1598/välfärd: Medlemsforslag om gränslös nordisk sjukvård

Velferdsutvalget mottok svar fra Island 28. mars 2014, som har ordførerskapet til Nordisk ministerråd, og koordinerer svarene. Ifølge dette svaret, mener samarbeidsministrene at det ikke rette tidspunktet til å foreslå ytterligere tiltak utover det som nevnes i brevet.

4. Utvalgets synspunkter

Velferdsutvalget viser til forslagene om et nordisk betalingssystem for å gi eldre rett til å velge omsorg i hvilket som helst nordisk land og selvstyrende område. Velferdsutvalget viser for øvrig til de aktiviteter som er satt i gang på helse- og sosialområdet i Norden, gjennom Nordisk råd, Nordisk ministerråd (NMR), budsjettprioriteringer for 2015 og fremover, samarbeidsministrene i Norden, og gjennom helse- og sosialministre, nasjonale tiltak og annet. Det er satt i gang flere handlingsprogrammer med omfattende aktiviteter for å imøtegå og finne løsninger på de velferdspolitiske utfordringer det er i Norden. Velferdsutvalget vil blant annet nevne: NMRs program over tre år, "Holdbar nordisk Velferd", et program for nye velferdsløsninger for mennesker i Norden. Programmet handler om hvordan den nordiske velferdsmodellen skal videreutvikles og fornyes. Det er satt i gang tiltak for å utvikle innovative løsninger innenfor særlig tre fokusområder:

- Utdanning og arbeid for velferd
- Forskning for velferd
- Infrastruktur for velferd

Andre viktige tiltak er ministerrådsforslag B 294/velfærd: "Nyt nordisk samarbejde på social- og sundhedsområdet" og B 295/välfärd: "Ny organisering av nordiskt samarbeite om funktionshinder".

Til dette ønsker Velferdsutvalget å føye en rettighet til alle eldre i Norden om å kunne velge omsorg i det nordiske landet de selv ønsker, med et refusjonssystem for dette mellom de nordiske landene. Tilsvarende ønsker Velferdsutvalget at de nordiske landene internt stimulerer til boformer med ulike nordiske språk for å kunne tilgodese de eldres behov. I flere av

Nordiska rådet

A 1596/välfärd

Behandlas i:
Välfärdsutskottet

Bilaga/or:
- medlemsförslag
- skriftlig spørsmål E 1/2014

J.nr. 13-00262-5

de nordiske landene er det minoriteter som snakker et annet nordisk språk enn de nasjonale språkene. I denne forbindelse mener Velferdsutvalget at det også er viktig at hvert av de nordiske landene stimulerer til fritt valg av boform også utenfor kommunegrensene for å gi de eldre muligheter til å finne en passende eldrebolig/sykehjem med tilpasset språklig innretning.

Det nye Grensehinderrådet, med virkning fra 1. januar 2014, er spesielt opptatt av hindringer innen for helse- og sosialområdet, og vil ta tak i flere av de problemstillingene som forslagene trekker frem. Velferdsutvalget forslår at det nye Grensehinderrådet jobber fram et forslag om en rettighet til alle eldre i Norden om å kunne velge omsorg i det nordiske landet de selv ønsker, og et refusjonssystem for dette mellom de nordiske landene.

Velferdsutvalget viser til at det skjer mange omorganiseringer, som f.eks. nedleggelse av *Nordic School of Public Health* (NHV); omorganisering av Nordens Handikappolitiske Råd (NHR) til Rådet; samlokalisering av nordiske institusjoner til Nordens Velferdssenter (NVC). NVC har utarbeidet et omfattende antall rapporter og konferanser på høyt nivå om aktuelle problemstillinger i Norden som: velferdsteknologi (for eldre, som arbeidsmarkedstiltak for mennesker med funksjonsnedsettelse); eldre i Norden; psykisk helse; unge på kanten; den nordiske velferdsmodell; barnefattigdom; hjelpemidler; nordiske studier om alkohol og narkotika og annet, for å mobilisere alle krefter i Norden til å lære av hverandres «*best practice*» og komme med innovative løsninger i fellesskap.

Det siste tilskuddet for å finne konkrete løsninger på velferdspolitiske utfordringer innen helseområdet i Norden, er tidligere helse- og sosialminister i Sverige Bo Könbergs rapport om konkretisering av helsesamarbeidet i Norden de neste 5-10 årene. Rapporten nevner 14 konkrete punkter hvor Norden kan styrke sitt samarbeid betydelig.

Det er blant annet trukket frem: høyspesialisert behandling; sjeldne diagnoser; nordisk forskningssamarbeid mellom nasjonale registerdata; velferdsteknologi; folkehelsesamarbeid (der alkohol- og tobakkspolitikk er sentralt); legemiddelsamarbeid; pasientmobilitet i Norden; kamp mot antibiotikaresistens; arbeide mot økende helseforskjeller og annet.

Velferdsutvalget er meget fornøyd med at flere av utvalgets kjernesaker helt fra 2008 nå er kommet inn som forslag i Könberg-rapporten.

Velferdsutvalget vil nevne de tre avtalene som er på helse- og sosialområdet, som ligger til grunn for det arbeidet som skjer i Norden:

- Den nordiske konvensjonen om sosial trygghet
- Den nordiske konvensjonen om sosial bistand og sosiale tjenester
- Overenskommelse om felles nordisk arbeidsmarked for visse helse og sykehuspersonale og veterinærer

5. Konklusjon

Mot bakgrunn av ovanstående föreslår Valfärdsutskottet att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att låta Gränshinderrådet utforma ett förslag till regelverk och ersättningssystem som ger äldre möjlighet att välja bosättningsland i Norden även som vårdbehövande

Nordiska rådet

A 1596/välfärd

Behandlas i:
Valfärdsutskottet

Bilaga/or:
- medlemsförslag
- skriftlig spørsmål E 1/2014

J.nr. 13-00262-5

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Valfärdsutskottet också att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att de nordiska länderna internt stimulerar en utveckling av boendeformer med olika nordiska språk för att kunna tillgodose äldres behov

att de nordiska länderna inom sig stimulerar fritt val av boende också utanför kommungränsen för att ge äldre möjligheter att finna ett lämpligt vårdboende exempelvis ett boende med språklig inriktning

København den 27. juni 2014

*Anders Andersson (KD), utvalgs-
leder*

Bente Stein Mathisen (H)

Birgitte Josefsen (V)

Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Helgi Abrahamsen (sb)

Jóhanna María Sigmundsdóttir (F)

Kent Ekerøth (SD)

Per Stig Møller (KF)

Nordiska rådet

A 1596/välfärd

Behandlas i:
Valfärdsutskottet

Bilaga/or:
- medlemsförslag
- skriftlig spörsmål E 1/2014

J.nr. 13-00262-5

Reservasjon:

Den sosialdemokratiske gruppen og Den venstresosialistiske grønne gruppen er grunnleggende uenig i de politiske prinsippene som foreslås i dette medlemsforslaget, som blant annet er at pengene skal følge pasientene. Denne økonomiske tankegangen vil frata blant annet kommuner, regioner og stat muligheter til å planlegge å legge til rette for gode kvalitative trygge tilbud for brukergrupper med mange parallelle behov, vil kreve en økonomisk sikkerhet for at brukergrupper til enhver tid skal kunne få den best mulige tilbud og behandling, etter behov.

På bakgrunn av det ovenstående anbefaler utvalgets medlemmer i Den sosialdemokratiske gruppen og Den venstresosialistiske grønne gruppen Nordisk Råd

å ikke foreta sig ytterligere i anledning av A 1596/välfärd: Medlemsförslag om ett nordiskt ersättningssystem som kan ge äldre rätt att välja omsorg

København den 27. juni 2014

Christer Adelsbo (S), nestleder

Christian Beijar (ÅSD)

Finn Sørensen (EL)

Karen J. Klint (S)

Mikael Jungner (sd)

Sonja Mandt (A)

Medlemsförslag om ett nordiskt ersättningssystem som kan ge äldre rätt att välja omsorg

Möjligheten att själv kunna välja äldreomsorg i annat nordiskt land än där man bor, idag, bör införas. Många nordbor har under åren flyttat mellan våra länder för att arbeta och bo. Ibland har man också blivit bofast. Med ökat omsorgsbehov på ålderns höst kan det finnas en önskan från många att återknyta kontakten med sitt gamla hemland och flytta närmare sin släkt.

Sedan länge är det känt att personer med annat modersmål än exempelvis svenska ofta tappar sitt andra språk (svenskan), vid ålderdom/stroke/demens. En demenssjuk äldre riskerar därför att hamna i en dubbelt utsatt situation. Därför bör äldres rätt att fritt välja omsorg inom Norden säkerställas.

Redan idag finns det äldreboenden i Sverige som har exempelvis finska som huvudspråk och äldreboenden i Finland som har svenska som huvudspråk. Det kan med fördel utvecklas till att omfatta även andra länder. Men detta är inte tillräckligt och finns inte i tillräckligt antal för att fylla behoven.

Idag är flytt mellan äldreboenden i olika länder delvis reglerat i den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster. Det är dock oklart hur artikel 9 i denna tillämpas i praktiken. Det är exempelvis otydligt i vilken mån man bedömer att en persons livssituation förbättras, vilket den idag måste göra för att den äldre ska få byta land. Flytten får idag dock inte innebära att den äldre får bättre behandling eller vård. Men det svåraste är kanske att det råder ovisshet i hur berörda myndigheter ska använda sig av konventionen. Det finns ingen reglering för hur avtalen myndigheterna emellan ska utformas och inte heller den nationella utgiftsfördelningen

Dagens flyttströmmar mellan våra nordiska länder gör att det kan komma att finnas ett behov hos äldre att tillbringa sin ålderdom i sitt tidigare

hemland. Den konservativa gruppen i Nordiska rådet har tydligt framfört att fritt val av äldreboende inom Norden bör införas. Det är inte tillräckligt att riva hinder på arbetsmarknaden, vi måste som politiker, ta ansvar även för åren efter arbetet.

Nordiska rådet

Införande av ett nordiskt ersättningssystem för äldreboenden skulle på ett tydligare sätt förbättra den enskildes möjlighet att påverka sin situation på äldre dagar. När de ekonomiska medlen följer den som är i behov av vård får den enskilde också ett reellt inflytande över sitt liv. Möjligheten att välja boende bör därför inte stanna vid nationsgränser. I ett allt mer globaliserat och integrerat Norden, borde det vara en naturlig följd att fritt kunna välja äldreboende mellan de nordiska länderna.

A 1596/välfärd

Behandlas i:
Välfärdsutskottet

Bilaga/or:
- medlemsförslag
- skriftlig fråga E 1/2014

Att Norden ska överbrygga gränshinder är vi alla överens om, då borde även de som är i behov av vård och omsorg omfattas av detta.

J.nr. 13-00262-5

Ett nordiskt ersättningssystem för äldreboenden kan också stimulera tillkomsten av nya ålderdomshem drivna av kooperativ, föreningar eller ideella organisationer.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Cristina Husmark Pehrsson (M) att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska länderna

att utforma ett regelverk och ersättningssystem som ger äldre möjlighet att välja bosättningsland i Norden även som vårdbehövande

att de nordiska länderna internt stimulerar en utveckling av boendeformer med olika nordiska språk för att kunna tillgodose äldres behov

att de nordiska länderna inom sig stimulerar fritt val av boende också utanför kommungränsen för att ge äldre möjligheter att finna ett lämpligt vårdboende exempelvis ett boende med språklig inriktning

Stockholm 2013-09-19

Cristina Husmark Pehrsson (M)

SKRIFTLIG FRÅGA

Nordiska rådet

A 1596/välfärd

Behandlas i:
Välfärdsutskottet

Bilaga/or:
- medlemsförslag
- skriftlig spörsmål E 1/2014

J.nr. 13-00262-5

Till

Betänkande över medlemsförslag om välfärdspolitiska frågor till de nordiska ländernas regeringar samt Färöarna, Grön- land och Åland

Välfärdsutskottet noterar att det är hög aktivitet i det nordiska samarbetet inom välfärdsområdet, bland annat genom de nya programmen initierade av Nordiska ministerrådet: "Om hållbar nordisk välfärd och "Bo Könberg-rapporten". Genom utskottsförslag har välfärdsutskottet i flera år arbetat för att stimulera till ett mer långsiktigt, bärkraftigt samarbete inom det välfärdspolitiska området; hälso- och socialfrågor sett i ett sammanhang med de stora utmaningar välfärden möter nu och i framtiden.

Välfärdsutskottet i Nordiska rådet har två omfattande medlemsförslag till behandling (se bilagor):

- A 1598/välfärd om gränslös nordisk sjukvård (från Mittengruppen i Nordiska rådet)
- A 1596/välfärd om ett nordiskt ersättningssystem som kan ge äldre rätt att välja omsorg (från Cristina Husmark Pehrsson (M), Konservativa gruppen i Nordiska rådet)

Välfärdsutskottet konstaterar att de ovannämnda medlemsförslagen föreslår ett förstärkt nordiskt samarbete inom hälso- och socialsektorn på en rad områden som skulle kunna ge ett nordiskt mervärde. På sitt möte den 22 januari 2014 beslutade välfärdsutskottet i Nordiska rådet att utskottet är enigt när det gäller principen om ytterligare samarbete på hälso- och socialområdet i Norden och att äldre ska kunna ha möjlighet att flytta och få vård i ett annat nordiskt land. Det råder samtidigt en politisk oenighet bland partierna om finansieringstankegången att "pengarna ska följa patienten".

Välfärdsutskottet har svårt att realitetsbehandla medlemsförslagen förrän upplysningar föreligger från de nordiska ländernas regeringar samt Färöarna, Grönland och Åland med svar på följande frågor:

1. Med utgångspunkt i förslagen A 1598/ välfärd om gränslös nordisk sjukvård och A 1596/välfärd om ett nordiskt ersättningssystem som kan ge äldre rätt att välja omsorg, ber välfärdsutskottet om att få en beskrivning av inom vilka områden det finns ett samarbete idag, och hur samarbetet fungerar.
2. Med utgångspunkt i medlemsförslagen, ber välfärdsutskottet om att få en beskrivning av vilka ekonomiska konsekvenser förslagen innebär för stat, landsting och kommun.
3. Med utgångspunkt i medlemsförslagen, ber välfärdsutskottet om att få en konsekvensanalys av förslagen med tanke på gränshinder.
4. Med utgångspunkt i medlemsförslagen, ber välfärdsutskottet om att få en värdering av möjligheterna till att genomföra förslagen som ställts.

Nordiska rådet

A 1596/välfärd

Behandlas i:
Välfärdsutskottet

Bilaga/or:
- medlemsförslag
- skriftlig spörsmål E 1/2014

J.nr. 13-00262-5

Stockholm, 4 februari 2014

Anders Andersson (KD)